

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 19.VII.2005
C(2005) 2847

**Betreft: Staatssteun N 105/2005 – Nederland
"Technopartner Seed Faciliteit - Risicokapitaalfonds"**

Excellentie,

1. Procedure

Bij brief van 25 februari 2005, geregistreerd bij de Commissie op 1 maart 2005, hebben de Nederlandse autoriteiten overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag de volgende maatregel aangemeld: "Technopartner Seed Faciliteit – Risicokapitaalfonds" (hierna "TSF" genoemd).

Bij brief met referentie D/52522 van 31 maart 2005 verzocht de Commissie om aanvullende informatie betreffende de aangemelde regeling. Bij brief van 25 mei 2005, bij de Commissie geregistreerd op 27 mei 2005, hebben de Nederlandse autoriteiten geantwoord.

2. Beschrijving van de regeling

2.1. Doel van de regeling

De aangemelde steunregeling is bedoeld om het gebrek aan risicokapitaal voor bepaalde KMO's in Nederland aan te pakken.

2.2. Rechtsgrond van de regeling

De rechtsgrond van de regeling is de "Kaderwet EZ-subsidies" in de versie van 1 januari 1998.

Zijne Excellentie de Heer Bernard Rudolf BOT
Minister van Buitenlandse Zaken
Bezuidenhoutseweg, 67
Postbus 20061
NL - 2500 EB Den Haag

Europese Commissie, B-1049 Brussel - België
Telefoon: centrale 32 (0) 2 299.11.11 Telex: COMEU B 21877. Telegrafisch adres: COMEUR Brussels

2.3. Achtergrond van de regeling

De TSF werd opgericht om tegemoet te komen aan het tekort aan financiering voor starterbedrijven en de ontwikkeling te stimuleren van bepaalde KMO's (omschreven als "technostarters") in Nederland.

2.4. Begunstigden van de regeling

De regeling is toegespitst op starters en op de ontwikkeling van bepaalde KMO's die bij voorkeur gebaseerd zijn op een nieuwe technische innovatie of een nieuwe toepassing van bestaande technologie (omschreven als "technostarters"). Er zullen alleen investeringen worden verricht in "technostarters" die een project hebben op basis van een bedrijfsplan.

2.5. Beheer van de regeling

De Minister van Economische Zaken (hierna de "Minister" genoemd) is verantwoordelijk voor de regeling en beslist over de aanvragen van de "risicokapitaalfondsen" (hierna "startersfondsen" genoemd) die willen deelnemen in bedoelde regeling.

2.6. Omvang van het fonds

De begroting voor de TSF-regeling zal ongeveer 240 miljoen EUR bedragen.

2.7. Duur van de regeling

De duur van de TSF-regeling is gepland voor tien jaar, met als einddatum 31 december 2015.

Tijdens deze tien jaar zal elk jaar een aanbesteding plaatsvinden waarbij startersfondsen bij de Minister een aanvraag kunnen indienen om in aanmerking te komen voor financiële middelen uit de regeling. Startersfondsen die deelnemen in de TSF-regeling zullen zogenaamde "closed-end funds" zijn met een maximale levensduur van twaalf jaar. Zij hebben maximaal zes jaar de tijd om te investeren in technostarters, waarna hen nog zes jaar resteert om hun investering terug te verdienen en een succesvolle uitstap mogelijk te maken.

2.8. De rol van het fonds in het kader van de regeling

Startersfondsen die willen deelnemen in de TSF-regeling, moeten nieuw opgerichte fondsen zijn. Zij kunnen slechts deelnemen indien zij voldoen aan de voorwaarden van de regeling. De startersfondsen kunnen weliswaar door een participatiemaatschappij worden beheerd die ook andere fondsen beheert, maar de Nederlandse autoriteiten hebben bevestigd dat de startersfondsen die deelnemen in de TSF-regeling op het gebied van de begroting, alsook financieel en administratief steeds gescheiden zullen zijn van de andere fondsen (zogenaamde "ring-fencing").

2.8.1. Deelneming van particuliere middelen in de regeling

De particuliere sector zal ten minste 50% van de begroting van de startersfondsen voor haar rekening nemen. Zij zal evenwel alle kosten van het fondsmanagement moeten financieren aangezien de openbare autoriteiten daaraan niet bijdragen.

Alle inkomsten uit de door de startersfondsen in de technostarters verrichte investeringen zullen als volgt worden verdeeld: tot de particuliere deelnemers het break even-punt hebben bereikt (uitgezonderd kosten voor het fondsmanagement), gaat 80% van de inkomsten naar de particuliere deelnemers en 20% naar de openbare autoriteiten. Nadat de particuliere partijen het break even-punt hebben bereikt, worden de inkomsten verdeeld op een 50-50%-basis tot de openbare autoriteiten het break even-punt hebben bereikt. Zodra de openbare autoriteiten het break even-punt hebben bereikt, zullen alle extra inkomsten die uit de technostarters worden gegenereerd, opnieuw worden verdeeld op de basis van 80% voor de particuliere sector en 20% voor de overheid.

2.8.2. Omvang van de investering in de doelondernemingen in het kader van de regeling

Het steunbedrag voor de in aanmerking komende technostarters in het kader van de startersfondsen zal niet hoger zijn dan 500 000 EUR per halfjaar.

2.9. Selectie en beloning van personen die betrokken zijn bij de investeringsbeslissing

De startersfondsen die wensen deel te nemen in de TSF-regeling zullen geselecteerd worden op grond van de kwaliteit en de ervaring van hun fondsmanagers. Bovendien wordt een contract gesloten tussen het professionele fondsmanagement van de startersfondsen en de deelnemende partijen uit de particuliere sector, waarbij zal worden bepaald dat de beloning van de fondsmanagers zal afhangen van hun prestatie.

2.10. Steuninstrumenten in het kader van de regeling

Voor investeringen van startersfondsen in het kader van de TSF-regeling komen een aantal financieringsinstrumenten in aanmerking. Een investering kan plaatsvinden door het uitsluitend verschaffen van aandelenkapitaal of door een combinatie van een ongedekte lening met aandelenkapitaal waarbij een gedeelte door middel van een ongedekte lening plaatsvindt en een apart gedeelte door middel van aandelenkapitaal plaatsvindt. De financiering door middel van een ongedekte lening zal slechts een klein gedeelte van de totale investeringen uitmaken (in ieder geval niet meer dan 35%). Voor alle investeringen in de vorm van een lening en/of inbreng in het aandelenkapitaal zullen de volgende beginselen gelden: alle leningen aan technostarters worden op commerciële basis verstrekt in de vorm van ongedekte leningen waarvoor de rente wordt vastgesteld op basis van de referentie- en disconteringspercentages die gelden voor staatssteun in de EG, in combinatie met aandeleninvesteringen onder commerciële voorwaarden.

3. Wettelijkheid

Door de TSF-regeling aan te melden alvorens deze ten uitvoer te leggen, zijn de Nederlandse autoriteiten hun verplichtingen krachtens artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag, nagekomen.

4. Bestaan van staatssteun en verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt

De Commissie heeft de regeling getoetst aan artikel 87, van het EG-Verdrag, in het bijzonder op basis van de mededeling van de Commissie betreffende staatssteun en

risicokapitaal¹ (hierna de "mededeling" genoemd). Volgens de mededeling moet het bestaan van staatssteun worden onderzocht op drie verschillende niveaus. Het resultaat van deze beoordeling is hieronder samengevat.

4.1.1. *Steun aan investeerders*

Op het niveau van de investeerders blijkt uit het feit dat de TSF-regeling overheidsmiddelen kan bevatten tot maximaal 50% van de investering in de startersfondsen, dat hiermee *staatsmiddelen* zijn gemoeid.

Zoals hierboven vermeld, zal de overheidsfinanciering enerzijds ondergeschikt zijn aan de financiering door particulieren omdat, tot de particuliere partijen break even zijn (exclusief kosten voor het fondsmanagement), 80% van de inkomsten naar de particuliere partijen en 20% naar de openbare autoriteiten vloeit. Bovendien worden, wanneer de openbare autoriteiten break even zijn, eventuele uit de technostarter gegenereerde inkomsten opnieuw verdeeld als volgt: 80% voor de particuliere sector en 20% voor de openbare autoriteiten. Krachtens punt IV.5.1 van de mededeling genieten de particuliere investeerder derhalve een *voordeel* aangezien zij een participatie kunnen nemen in het vermogen van de fondsen tegen gunstiger voorwaarden dan de openbare investeerder. Aangezien dit voordeel alleen wordt verstrekt aan particulieren die in het kader van de TSF-regeling in de startersfondsen investeren, en niet aan hen die in andere fondsen investeren, kan de Commissie niet uitsluiten dat er sprake is van *selectiviteit* op het niveau van de investeerders.

Het verrichten van kapitaalinvesteringen is een activiteit waarin zeer omvangrijk handelsverkeer tussen de lidstaten plaatsvindt. De regeling heeft dus *een invloed op het handelsverkeer tussen de lidstaten*.

Derhalve is er sprake van staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag op het niveau van de investeerders, in zoverre dit ondernemingen zijn in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.

4.1.2. *Steun aan intermediaire constructies of fondsen*

In het algemeen neigt de Commissie naar het standpunt dat een fonds een middel is tot overdracht van steun aan investeerders en/of de ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd. Het fonds wordt derhalve zelf niet als de begunstigde beschouwd. Aangezien de startersfondsen die deelnemen in de TSF-regeling niet zelf profijt zullen trekken uit enige overheidsmiddelen, aangezien de kosten voor de fondsmanagers volledig worden gedragen door de particuliere investeerders, meent de Commissie dat de fondsen die gebruik maken van de TSF-regeling geen begunstigden zijn en dat er derhalve geen sprake is van staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag op het niveau van de fondsen.

4.1.3. *Steun aan de ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd*

Op het niveau van de KMO's waarin wordt geïnvesteerd, moet een onderscheid worden gemaakt tussen investeringen in technostarters via, enerzijds, uitsluitend aandelenfinanciering en, anderzijds, investeringen waarvan een gedeelte bestaat uit

¹ PB C 253 van 21.8.2001, blz. 3.

aandelenfinanciering en een afzonderlijk gedeelte uit leningen of investeringen die uitsluitend in de vorm van leningen kunnen plaatsvinden.

Wat betreft de investeringen waarvan een gedeelte de vorm van aandelenfinanciering en een daarvan gescheiden deel de vorm van leningen aanneemt, bevestigden de Nederlandse autoriteiten dat deze (elementen van) leningen het volgende principe zullen respecteren: het gedeelte van de investering dat overeenkomt met de ongedekte lening zal de begunstigde technostarter niet worden verstrekt tegen een rente die lager is dan het EU-referentiepercentage voor Nederland plus 400 basispunten of meer².

In overeenstemming met vorige beschikkingen³, meent de Commissie dat de leningen of de elementen van een lening in het geval van een combinatie van financiering in de vorm van aandelen en leningen, geen staatssteun in de zin van artikel 87 van het EG-Verdrag vormen.

Wat evenwel de investeringen in de doelondernemingen betreft via instrumenten die alleen aandelenkapitaal of in het gedeelte aandelenkapitaal van de investering als in de vorige alinea is beschreven, heeft de Commissie vastgesteld dat er sprake is van staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, om de volgende redenen:

- de maatregel wordt met *staatsmiddelen* bekostigd aangezien de door de startersfondsen verrichte investeringen in de technostarters gedeeltelijk door de overheid zijn gefinancierd;
- de maatregel verstoort de concurrentie door de begunstigde technostarter een *voordeel* te bieden; deze ondernemingen zouden anders niet in staat zijn aandelenfinanciering of aandelenfinanciering in combinatie met leningen te verkrijgen, of zij zouden deze tenminste niet tegen dezelfde voorwaarden verkrijgen;
- de maatregel is *selectief* aangezien hij toegespitst is op startende ondernemingen en bepaalde KMO's, "technostarters" genaamd;
- de maatregel kan tenminste *het handelsverkeer tussen de lidstaten potentieel beïnvloeden*, aangezien de mogelijkheid bestaat dat de doelondernemingen activiteiten ontplooiën of zullen gaan ontplooiën waarin handelsverkeer tussen de lidstaten plaatsvindt.

4.2. *Beoordeling van de verenigbaarheid van de maatregel*

Omdat de maatregel onder de in de punten 4.1.1 en 4.1.3 vermelde omstandigheden staatssteun inhoudt, op het niveau van de investeerders alsook op het niveau van de technostarters waarin wordt geïnvesteerd, zal de Commissie op basis van de in voetnoot 1 van onderhavige beschikking bedoelde mededeling nagaan of deze staatssteun verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt.

Bewijs van markttekortkomingen

² Mededeling van de Commissie over de methode waarmee de referentie- en disconteringspercentages worden vastgesteld (PB C 273 van 9.9.1997, blz. 3).

³ Zie staatssteunmaatregelen N 212/2004 – Duitsland: “ERDF Risikokapitalfonds Berlin”; N 213/2004 – Duitsland: “ERDF Risk Capital Fund Schleswig-Holstein”; N 266/2004 – Duitsland: “ERDF Risikokapitalfonds Thüringen”; N 310/2004 – Duitsland: “ERDF Risikokapitalfonds Brandenburg”.

Krachtens punt VI.4 is de Commissie van mening dat bepaalde factoren voor bepaalde KMO's kunnen leiden tot een markttekortkoming die staatssteun kan rechtvaardigen in deze zaak. Overeenkomstig punt VI.5 van de mededeling verlangt de Commissie dat wordt aangetoond dat er sprake is van een markttekortkoming. De Commissie gaat er evenwel van uit dat er sprake is van een markttekortkoming wanneer de individuele financieringstranches voor de doelondernemingen beperkt zijn tot maximaal 500 000 EUR per zes maanden, hetgeen het geval is in deze zaak (zie punt 2.8.3 van onderhavige beschikking).

Criteria voor de toetsing van de verenigbaarheid van de maatregel

Overeenkomstig punt VIII.3 van de mededeling gaat de Commissie, zodra een markttekortkoming is geconstateerd, bij de toetsing van de risicokapitaalregeling ter zake na of er sprake is van de hierna vermelde positieve en negatieve elementen.

Beperking van de investeringen

De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat in het kader van de TSF-regeling alleen financiering zal worden verstrekt aan startersfondsen die investeren in KMO's welke binnen de definitie van de communautaire regelgeving vallen⁴. Bovendien zullen de in aanmerking komende KMO's zich in een startfase bevinden of gaat het om bedrijven die zich bij voorkeur bezighouden met een technologische innovatie of een nieuwe toepassing van bestaande technologie. Beide elementen worden als positief beschouwd.

De maatregelen moeten bedoeld zijn ter compensatie van een tekortkoming van de risicokapitaalmarkt

De TSF-regeling is bedoeld ter compensatie van een tekortkoming van de risicokapitaalmarkt. De in de TSF-regeling deelnemende startersfondsen zullen immers investeringen verrichten via verschillende financieringsinstrumenten die bestaan uit de verstrekking van aandelenkapitaal of quasi-aandelenkapitaal, waarbij ten minste één element van de investering in aandelenkapitaal zal bestaan. Indien investeringen uitsluitend zouden worden verricht via ongedekte leningen, hebben de Nederlandse autoriteiten zich ertoe verbonden dat deze nooit 35% van de fondsbegroting zouden overschrijden, waardoor het dus om een relatief klein gedeelte gaat. Overeenkomstig de mededeling moet dit als positief worden aangemerkt.

De investeringsbeslissingen moeten worden genomen met het oog op het behalen van winst

De fondsmanagers van de in de TSF-regeling deelnemende startersfondsen zullen op commerciële basis investeringsbeslissingen nemen en zullen betaald worden afhankelijk van hun prestaties, hetgeen er voor moet zorgen dat de investeringsbeslissingen genomen worden met het oog op het behalen van winst.

⁴ Zie de definitie in bijlage I bij Verordening (EG) nr. 70/2001 van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen (PB L 10 van 13.1.2001, blz. 33), waarin wordt verwezen naar Aanbeveling 96/280/EG van de Commissie betreffende de definitie van de kleine en middelgrote ondernemingen (PB L 107 van 30.4.1996, blz. 4), welke vervangen is door Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36-41) van 1 januari 2005.

Krachtens de bepalingen van de TSF-regeling zal de particuliere sector bovendien ten belope van minstens 50% van het totale investeringspakket bijdragen aan elke investering die een startersfonds verricht.

Volgens punt VIII.3 van de mededeling is er derhalve sprake van een verband tussen de investeringsresultaten en de beloning van diegenen die verantwoordelijk zijn voor het nemen van de investeringsbeslissingen, hetgeen als een positief element moet worden beschouwd.

Zo min mogelijk verstoring van de concurrentie tussen de particuliere sector en de investeringsfondsen

Krachtens de bepalingen van de TSF-regeling selecteert de Minister na uitschrijving van een openbare aanbesteding de startersfondsen op basis van criteria als de kwaliteit en ervaring van het startersfonds en na inwinning van het advies van een groep van deskundigen, "Adviescommissie durf-kapitaal technostarters" genoemd. Bovendien kan elk startersfonds dat voldoet aan de criteria van de TSF-regeling en daarin wil deelnemen, een aanvraag indienen. Elke jaar beslist de Minister welke fondsen mogen participeren in de TSF-regeling. Overeenkomstig de mededeling moeten deze elementen als positief worden aangemerkt.

Sectorgerichtheid

Ondernemingen in moeilijkheden zoals gedefinieerd in de communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden⁵ zijn uitgesloten van de maatregel. Voorts zijn KMO's in gevoelige sectoren zoals gedefinieerd in punt VIII.3 van de mededeling, met inbegrip van ondernemingen in de scheepsbouw en de EGKS-sectoren eveneens uitgesloten. Bovendien maken KMO's in de sectoren landbouw en visserij geen deel uit van deze aanmelding.

Investerings op basis van ondernemingsplannen

Volgens de bepalingen van de TSF-regeling verrichten de startersfondsen alle investeringen op basis van marktconforme ondernemingsplannen en andere commerciële beginselen om de levensvatbaarheid van het project en de verwachte commerciële opbrengst te garanderen. Dit wordt door de Commissie als een positief element aangemerkt.

Voorkoming van de cumulering van steunmaatregelen ten gunste van één en dezelfde onderneming

De Nederlandse autoriteiten hebben zich ertoe verbonden dat, om cumulering van staatssteun aan de begunstigde technostarters in het kader van de huidige regeling te voorkomen, elke technostarter er bij zijn aanvraag rekening moet mee houden dat zijn eventuele bijkomende recht op leningen van de overheid of andere vormen van investeringssteun die anders door de Commissie als verenigbaar zouden worden beschouwd, met 20% zullen worden verminderd.

⁵ PB C 244 van 1.10.2004, blz. 2.

Derhalve meent de Commissie dat de Nederlandse autoriteiten, in overeenstemming met de mededeling, hebben voldaan aan hun verplichting om beperkingen te stellen aan andere vormen van staatssteun voor ondernemingen die financiering ontvangen van de startersfondsen in het kader van de TSF-regeling.

5. Beschikking

Op basis van bovenstaande beoordeling concludeert de Commissie dat de Nederlandse regeling "Technopartner Seed Faciliteit - Risicokapitaalfonds" zoals hierboven is beschreven, verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt overeenkomstig artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag.

De Commissie herinnert de Nederlandse autoriteiten eraan dat, aangezien de geplande levensduur van het fonds de geldigheidsduur van de huidige "mededeling van de Commissie betreffende staatssteun en risicokapitaal" overschrijdt, de TSF-regeling het voorwerp van eventuele passende maatregelen kan zijn om de regeling aan te passen aan een herziene mededeling.

De Commissie herinnert de Nederlandse autoriteiten er voorts aan dat zij een jaarlijks verslag over de tenuitvoerlegging van de regeling moeten indienen en dat alle voornemens om deze steunregeling te wijzigen bij de Commissie moeten worden aangemeld.

Ingeval deze brief vertrouwelijke gegevens mocht bevatten die niet mogen worden bekendgemaakt, wordt u verzocht de Commissie daarvan binnen vijftien werkdagen vanaf de ontvangst van dit schrijven in kennis te stellen. Ontvangt de Commissie binnen de vastgestelde termijn geen met redenen omkleed verzoek, dan neemt zij aan dat u instemt met mededeling aan derden en bekendmaking van de volledige tekst van dit schrijven in de authentieke taal op Internet:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids/. Dit verzoek dient bij aangetekend schrijven of bij faxbericht te worden gericht aan:

Europese Commissie - Directoraat-generaal Concurrentie
Griffie Overheidssteun
B – 1049 Brussel

Faxnummer: 32 2 2961242

Hoogachtend,
Voor de Commissie

Neelie KROES
Lid van de Commissie